

Col·lecció: Azimut – 83

CAMINANT PER LA PORTA DEL CEL

***TAVASCAN · GRAUS · CERTASCAN
PINET · VALLFERRERA***

*DAVID BUENACASA CAÑAS
MARC SUBIRÀ DOCAMPO*

EL NOSTRE ITINERARI PARTICULAR

Fer aquest llibre sobre aquest itinerari ha estat tota una aventura. Havíem vist als mapes que els llocs per on havíem de passar eren molt macos, però també molt salvatges, sense camí definit. Això ens ho van dir també abans de sortir i, efectivament, així va ser. A més, hi va haver molts dies de mal temps i vam haver de recórrer al GPS molts cops perquè no vèiem ni la pedra que trepitjàvem. I per si no n'hi hagués prou amb tot plegat, també ens va nevar. Ens vam perdre força cops i vam haver de recular molts metres. Per això us volem animar a fer un itinerari tan maco i salvatge, a la vegada que volem dir-vos que si us perdeu (esperem que no amb aquest llibre) ja no sereu els únics.

Vam trigar tres dies a fer tota la volta, però hi hem tornat molts cops més a recopilar informació i a pujar alguns cims, així com per fer les aproximacions vers els refugis.

Material utilitzat

Les fotografies utilitzades per als gràfics en tres dimensions són propietat de l'Institut Català de Cartografia (ICC), i han estat utilitzades amb el corresponent permís. Per donar relleu en tres dimensions a aquestes fotografies hem utilitzat malles de punts de 30 metres de distància.

Pel que fa als receptors GPS, hem utilitzat el Garmin Etrex Summit i el Magellan Meridian Color.

Els desnivells i les gràfiques s'han fet amb l'ajuda d'un rellotge Suunto X6.

Per fer les fotografies hem utilitzat tres càmeres digitals: una FujiFilm A310, una Nikon Coolpix 5700 i una Sony DSC-W7.

Per últim, hem anat prenent notes en un simple paper i hem gravat part de les descripcions en una gravadora digital.

Sobre l'itinerari

L'itinerari que descriu aquest llibre és un recorregut traçat sobre camins que ja existien, molt transitats, com el que va de la Pica d'Estats cap a la vall Ferrera, o bé molt poc transitats i recuperats, com el que va al refugi de Graus o el que torna de la cabana de Boldís cap a Tavascan. De fet, de vegades són tan poc transitats que pràcticament esdevenen inexistents, i hom ha d'anar amb molta cura per no perdre's. Cal dir, per això, que cada any que passi els caminants aniran marcant amb les seves petjades els trams més confusos.

Hem de passar per colls i passos a una altitud força considerable i no s'hi val a badar. Si el temps és bo, no hi haurà massa problemes; però si el temps es complica, cal anar amb molta cura i molt de seny.

El sentit de l'orientació és bàsic i la brúixola, imprescindible. Un GPS ens anirà força bé, especialment els dies de boira.

Ens ha sorprès el vessant salvatge de l'itinerari, que li dóna un aire molt aventurer, però que es pot girar en contra nostre.

Gràcies a vosaltres

Volem donar les gràcies a totes aquelles persones que han posat el seu petit granet de sorra en aquest llibre.

Als nostres pares, germans i familiars, pel suport que ens han donat en tot moment. Als nostres sogres i cunyats, per entendre la nostra feina.

A Alejandro Gamarro, guarda del refugi de Certascan, per la seva atenció i consells molt valuosos. També li volem agrair la dedicació que ha posat perquè la Porta del Cel tiri endavant.

Als guardes del refugi i càmping de Graus, per la seva atenció, i al cambrer d'Igualada amant de les tempestes, pels consells.

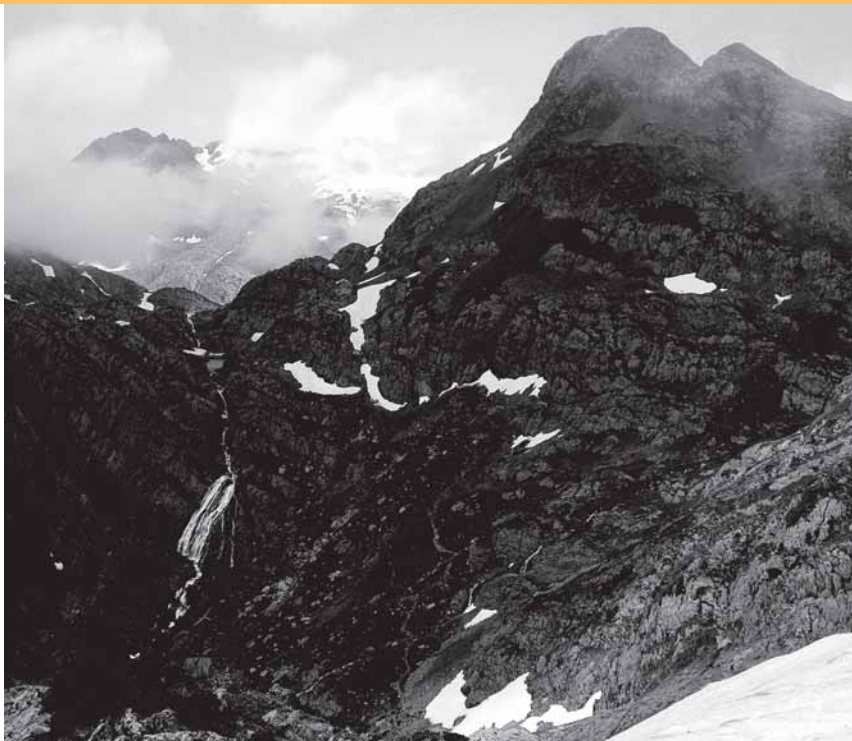
Al simpàtic guarda del refugi de Pinet, pel temps que va dedicar a respondre les nostres preguntes. Al "yeti" d'aquest mateix refugi, per fer-nos passar bones nits amb la seva guitarra.

Als guardes del refugi de Vallferrera per atendre'ns en tot moment i donar-nos consells molt valuosos.

Gràcies també a la família que ens va agafar en cotxe per estalviar-nos uns quilòmetres d'interminable pista forestal després d'una dura jornada.

A la Roser i el Cinto, per les seves informacions sobre Tavascan i rodalies, així com per informar-nos de l'estat i quantitat de neu.

També gràcies a Cossetània Edicions i als nostres amics, que ens han fet costat en aquest projecte.

Pic de Certascan (al fons) i pic de Punturrí

INTRODUCCIÓ

El parc natural

Parc Natural de l'Alt Pirineu

Ctra. de la Val d'Aran, 31, 2n

25595 Llavorsí

Tel.: 973 62 21 62

Fax: 973 62 21 21

Correu electrònic: pnaltpirineu.dmah@gencat.net

- Organisme gestor:
Departament de Medi Ambient
Direcció General de Boscos i Biodiversitat
Servei de Parcs
- Telèfons d'Informació Tècnica:
973 62 23 90 / 973 62 21 26
- Telèfon d'Informació Turística:
973 62 22 17
- Pàgina web: <http://www.parcscatalunya.net>

Itinerari total de la Porta del Cel

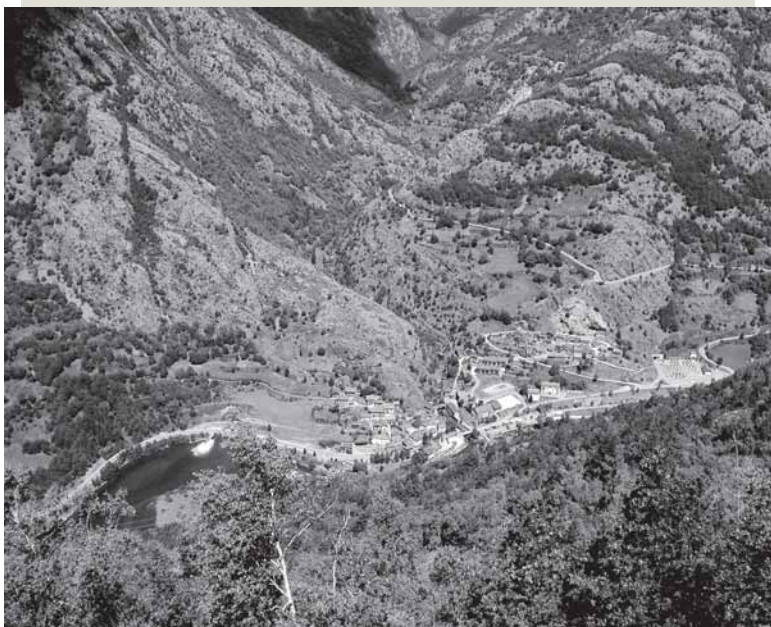
Longitud:	47,49 km
Desnivell pujada:	4.862 m
Temps emprat:	26 h 55'
Temps pujada:	13 h 2' (49%)
Temps pla:	2 h 47' (10%)
Temps baixada:	11 h 6' (41%)

El Parc Natural de l'Alt Pirineu

El dia 1 d'agost de 2003 es va crear l'actual Parc Natural de l'Alt Pirineu, que comprèn les comarques del Pallars Sobirà i el nord de l'Alt Urgell, amb una superfície de 69.850 ha.

Aquest territori, que compta amb una gran diferència d'altituds, fins a arribar al sostre de Catalunya a la Pica d'Estats, té una notable complexitat orogràfica i una gran diversitat de paisatges, així com zones de gran interès geològic i un extens patrimoni arqueològic i arquitectònic.

Són remarcables algunes de les valls més poc transformades per l'home. Podríem destacar l'estany de Certascan, que és l'estany glacial més extens de Catalunya; o la Cigalera de l'Oba-

Tavascan des de l'obaga de Castellassos

ga de Valeran (o de Jean Paul Larrégola), que constitueix un dels avencs més profunds del territori català, amb una profunditat màxima de 320 m i un recorregut de 365 m, el qual acull un llac subterrani i diverses sales de grans dimensions, així com algunes galeries de valor geològic.

S'hi localitza també un nombre significatiu d'espècies de flora i fauna d'especial singularitat i d'interès, algunes en situació d'amenaça o vulnerabilitat.

En aquest territori, el vincle existent entre els valors culturals, l'activitat econòmica i els valors naturals és molt important. Mostra d'aquesta relació són les zones d'alta muntanya i de pastura comunitària que els habitants del parc i perifèria comparteixen.

Com interpretar les descripcions dels itineraris

Els horaris de les descripcions dels itineraris estan estimats per a un ritme de persona acostumada a anar a la muntanya, però sense entrenament específic. Els horaris estan calculats sense descansos llargs, però amb alguna parada per agafar aigua, beure o alguna cosa similar.

Les referències a les diferents altituds han estat calculades amb un altímetre i dos receptors GPS. Els punts estan donats en coordenades UTM amb l'European 1950 a la zona 31.

Èpoques per realitzar l'itinerari

Considerem les èpoques idònies per realitzar l'itinerari des de mitjans de juny fins a mitjans de setembre. L'estat de la neu dependrà molt de les condicions meteorològiques de cada any, però prenem com a referència un any considerat normal.

Cal remarcar, abans de tot, que a la zona per on passa l'itinerari a l'hivern s'hi acumula molta quantitat de neu. La diferència de neu respecte a zones veïnes és considerable.

A mitjans de juny, els colls i els seus voltants estan nevats. La neu, a vegades, arriba fins molt avall. Si tenim experiència en neu, això pot constituir un gran avantatge, ja que avançarem molt ràpidament sobre aquesta superfície, sobretot a les baixades. A més a més, el terreny és molt més còmode amb neu, ja que la superfície és uniforme.

A partir del juliol la neu va desapareixent molt lentament, i no és fins a l'agost que la neu ja ha reulat gairebé en la seva totalitat. Durant aquest mes només trobarem alguna gelera molt petita, que no significarà cap problema per a nosaltres.

Durant els mesos de juliol i agost alguns dels refugis de la travessa, especialment els de Pinet i de Vallferrera, poden estar molt plens de gent i és possible que no trobem places si no ho hem reservat amb antipicació.

El mes de setembre els refugis no estan tan plens i la calor no és tan forta, encara que el dia no és tan llarg i les primeres nevades ens poden complicar la travessa.

El clima que trobem en l'itinerari

El clima de l'Alt Urgell i del Pallars Sobirà és divers en funció del relleu. En els sectors menys enlairats trobem un clima mediterrani de muntanya mitjana, amb tendència continental, mentre que als sectors més elevats hi ha un clima d'alta muntanya.

Aquesta dualitat comporta diferències destacades segons on ens trobem, ja que a les valls es produeix l'efecte d'ombra pluviomètrica, amb una mitjana anual que sol situar-se entre els 600 i els 700 l/m² i que contrasten fortament amb els més de 1.000 l/m² que poden caure cada any als vessants més elevats. Aquesta dualitat també es fa evident amb les carenes nevades i el sol de les valls.

Quan plou més és durant els mesos compresos entre la primavera i la tardor, sobretot el maig i el juny. L'hivern, en canvi, és l'època menys plujosa amb diferència, ja que la major part de precipitacions cauen en forma de neu.

Un altre fenomen destacat és el fogony (o *föhn*) de moltes valls del Pirineu i que afecta moltes localitats, com la de Sort. Es tracta d'un vent càlid i sec que baixa de les serralades i que comporta ascensos de temperatura destacats a les valls. Sol produir-se en entrades de vents de nord (conegut com vent de dalt al Pallars o vent d'Espanya a la Vall d'Aran).

Les temperatures mitjanes anuals es troben al voltant dels 10/12° C als extrems meridionals i entre els 3 i els 5° C sota zero a les zones més elevades. Els hiverns són freds, amb temperatures nocturnes especialment baixes a les valls (a causa de les inversions tèrmiques, que comporten temperatures més baixes a les valls que a l'alta muntanya), però a l'estiu pot arribar a haver-hi estones molt agradables o, fins i tot, caloroses.

Tot i això, a les carenes no hi ha cap mes en què no hi hagi glaçades i als vessants orientats al nord-oest hi ha major quantitat de pluges com a conseqüència de la seva posició, que facilita l'aportació de vents humits de l'oceà Atlàntic.

Sarai Sarroca Cervelló
 Meteoròloga SER Barcelona
 i GUM FM

1

TAVASCAN-GRAUS

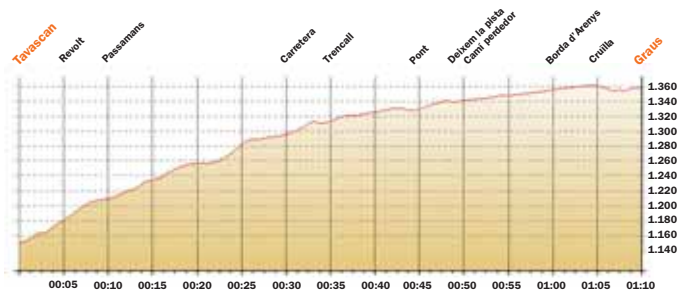
Fitxa

Sortida: Tavascan, 1.145 m.**Arribada:** Càmping de Graus, 1.358 m.**Longitud:** 2,56 km.**Desnivell pujada:** 224 m.**Desnivell baixada:** 11 m.**Temps emprat:** 1 h 10'.**Temps pujada:** 59' (84%).**Temps pla:** 8' (12%).**Temps baixada:** 3' (4%).

Valoració

Etapa que resulta molt fàcil i alhora molt curta. Cal prestar la màxima atenció al camí que seguim perquè està poc senyalitzat, però, no obstant això, resulta molt difícil perdre's.

Desnivell

La base de la imatge és un ortofotomapa cedit per l'ICC

ITINERARI

00:00 Sortim del mateix poble de Tavascan, situat a 1.145 metres d'altitud, davant de la caseta d'informació que hi ha al pont del riu. Hem de començar pujant al costat del riu, que queda a la nostra esquerra, per uns carrers de ciment, entre l'església i algunes cases.

00:05 En un revolt molt marcat a la dreta deixarem el carrer i continuarem per un camí de muntanya, sense variar la nostra direcció vers el nord, i pujant molt de mica en mica. El riu segueix quedant a l'esquerra, uns quants metres sota nostre.

00:10 Arribem a un pas on trobem un passaman, que és una corda o un cable posat horitzontalment a la roca que serveix per agafar-nos i així ajudar-nos a superar algun tram que representa un determinat risc. En aquest cas, és un cable que ens ajuda a salvar un tram de paret que baixa vertical vers el riu. No és perillós i es passa molt bé. Suposem que hi és perquè la pedra molla rellisca una mica.

El camí continua sota dels arbres i amb la gespa pertot arreu, més o menys sense guanyar ni perdre altura, fins que comença una tímida pujada. Passem pel costat d'unes bordes i, finalment, acabem sortint a la carretera.

Tavascan

00:30 La carretera és estreta i, encara que no hi passen molts cotxes, hem d'anar amb molt de compte i anar caminant sempre per l'esquerra.

00:35 A pocs centenars de metres torna a sortir el camí per l'esquerra, cap al riu, i baixa fent ziga-zagues. El camí creua el riu, el deixa a la nostra dreta i guanya uns metres. Una altra opció és continuar per la carretera fins a un pont que creua el riu, lloc on anirem a parar en qualsevol de les dues opcions.

00:45 Al pont, un cartell indica el camí cap al càmping i la borda de Torns. És un camí que sembla una pista forestal, però molt poc transitada, ja que hi ha herba i plantes pel bell mig.

00:48 Deixem la pista forestal plena d'herba, que s'endinsa en una mena de prats particulars, i continuem una mica més a la dreta. Un cartell de fusta ens indica l'itinerari a seguir cap a Graus, que passa fregant els prats i els deixa a la nostra esquerra. Recomanem que porteu pantalons llargs o bé que eviteu el munt d'ortigues que hi ha.

00:50 Continuem pel nostre camí gairebé imaginari. Hi ha vegades que el camí sembla que desaparegui, però hem de continuar avançant sense guanyar ni perdre altitud.

01:05 Trobem una cruïlla amb un camí, i un cartell ens indica la direcció del càmping, que és tot travessant un pont sobre el riu i reulant per un caminet al seu costat per sortir al mateix càmping, on es troba el refugi de Graus.

01:10 Arribem al refugi i càmping de Graus.

Bordes

Càmping de Graus

Dades GPS

Horari	Descripció	E	N
00:00	Tavascan	357208,3	4722960,9
00:05	Revolt	357179,6	4723044,4
00:10	Passamans	357100,3	4723128,0
00:30	Carretera	356610,8	4723879,9
00:35	Trencall	356463,4	4724159,6
00:45	Pont	356205,1	4724842,2
00:48	Deixem la pista	356133,1	4724922,2
00:50	Camí perdedor	356100,7	4724965,8
01:00	Borda d'Arenys	355719,6	4725703,0
01:05	Cruïlla	355590,5	4726037,1
01:10	Graus	355477,9	4725903,0

2

GRAUS-CERTASCAN

Fitxa

Sortida: Càmping de Graus, 1.358 m.
Arribada: Refugi de Certascan, 2.234 m.
Longitud: 7,91 km.
Desnivell pujada: 1.302 m.
Desnivell baixada: 426 m.
Temps emprat: 4 h.
Temps pujada: 3 h 7' (78%).
Temps pla: 13' (5%).
Temps baixada: 40' (17%).

Valoració

Etapa de mitjana duresa i dificultat. Passem d'estar situats al fons d'una vall a gaudir de l'autèntic ambient d'alta muntanya. Molt entretinguda i alhora força fàcil.

Desnivell

La base de la imatge és un ortofotomapa cedit per l'ICC

ITINERARI

- 00:00** Des del càmping hem d'anar a cercar el pont sobre el riu que vam passar al final de la jornada anterior.
- 00:05** Travessat el pont, veurem de nou el mateix rètol de la jornada anterior, però aquí ja se'ns indica la direcció a seguir per anar cap al refugi de Certascan, el nostre pròxim destí.
- 00:10** El camí puja còmodament entre el bosc, per paratges molt verds, i deixa sota nostre, a l'esquerra, la presa de Graus. Al final de la resclosa podem veure Quanca, un petit conjunt de bordes, al fons de la vall.
- 00:15** El camí, que continua pel mig del bosc, sembla girar cap a l'est tot guanyant metres més ràpidament. Uns revolts fan més còmoda la pujada, encara que el camí ja ho és força.
- 00:35** De mica en mica l'itinerari planeja i ens apropem al riu, que baixa a la nostra esquerra. Arribem a la pleta de Noarre. El poble ens queda a l'esquerra, a l'altre costat del riu.
- 00:45** Trobem un pont de fusta molt sòlid, amb els costats de pedra. El creuem. Ara ja som molt a prop de Noarre.
- 00:50** Hem d'anar just al bell mig del poble, a la plaça Major, per un camí empedrat. Des d'aquí, un rètol ens indica l'itinerari a seguir cap a Certascan. Comencem anant cap a l'est-nord-est, tot travessant un prat, i poc després ens fem de nou pel mig del bosc, a través d'un camí força planer.

Noarre

- 01:20** El camí és bo i va pujant còmodament, de vegades fent alguns revolts, just pel mig del bosc.
- 01:45** Arribem a una clariana. Davant nostre veiem un salt d'aigua. Estem al Forat de Guerosso, sens dubte un bon lloc on fer una pausa, gaudir una mica del paisatge i agafar alè de cara a la forta pujada que ens espera. El camí fa aquí una marcada corba cap a la nostra esquerra, en direcció nord. Després de beure un bon glop d'aigua comencem la pujada, i ara sí que puja de valent. L'itinerari és tot ple de revolts i guanyem altura ràpidament.
- 01:50** Arriba un moment en què hem de creuar un riu, just per sota d'un salt d'aigua preciós.
- 02:00** Només travessar-lo, i després de fer uns quants revolts per guanyar uns metres, l'itinerari ens ofereix un descans i surt a un semiplà ple d'herba. De cop i volta hem passat al paisatge d'alta muntanya. Ens trobem a la pleta de Guerosso. Abans d'arribar al pla val molt la pena fer una ullada enrere cap al fons de la vall, tota plena d'arbres, espectacular.
- En aquesta pleta hem de parar atenció, i és que no hem de baixar cap avall, cap on es troba el riu que planeja fent revolts, sinó que només arribar a la pleta cal començar a guanyar metres per un camí molt poc definit o inexistent que va per un pendent a la nostra esquerra.
- 02:15** La pujada finalitza en l'ampli desguàs d'un petit llac, al fons d'una mena d'embut. Hi ha unes pedres col·locades per poder passar a l'altre costat del desguàs, que és per on haurérem de continuar. El nostre itinerari, poc marcat, continua pel fons d'una mena de canal d'herba d'amplada mitjana, en direcció est. Algunes fites ens marca l'itinerari, que es pot veure una miqueta trepitjat a l'herba.
- 02:30** Ens enfilem cap a la nostra esquerra per unes pedres, per sortir de la canal que anàvem pujant. El camí aquí és més marcat i una mica més clar; fins i tot hi ha algunes marques de pintades grogues a les pedres.
- 02:40** Una vegada finalitzada la petita però dura pujada, sortim a un vessant on el riu de Guerosso baixa al fons, a la nostra esquerra. S'intueix l'estany Blau al final del camí, que ara és visible i ens permet anar pujant molt còmodament. Deixem sempre el riu avall, a l'esquerra.
- 02:50** Arribem a l'estany de Guerosso just després de passar pel petit Estanyol de Guerosso. És un estany d'alta muntanya i al seu costat es troba la Torre de Guerosso amb la seva terra vermella. Nosaltres passem a la seva vora, el deixem

Estanyol de Guerosso

a l'esquerra i poc després darrere nostre, perquè en aquest punt girarem cap a l'est, en direcció cap al coll de Certascan. L'itinerari és molt còmode fins al coll i es tracta d'anar pel fons d'una mena de petita vall força planera i molt arrodonida. El coll de Certascan no es veu des d'aquí.

03:05 Arribem a una mena de turó. Si mirem enrere, la vista dels estanys és molt maca. El terreny és de pedra i ara ja és molt evident on es troba el pròxim coll, tot i que encara no el veiem ben bé.

03:10 Aviat arribem al costat mateix del Piquet de Guerosso, de 2.579 metres, més amunt a la nostra dreta. A la nostra esquerra tenim el famós Certascan. I davant nostre, el coll. A principis de temporada podem trobar-hi algunes clapes de neu fins al mateix coll.

03:25 Arribem al coll de Certascan sense cap mena de dificultat, tot travessant un munt de pedres que es pugen amb comoditat gràcies al camí força marcat. És un coll bastant planer. La vista cap a l'est no és molt lluïda, ja que la tapen una mica algunes muntanyes. Cap a l'oest, per on hem pujat, veiem un munt de cims llunyans. La baixada cap al llac de Certascan comença amb una inclinació una mica superior a la pujada que hem fet fins aquí, però es baixa molt còmodament. A principis de temporada encara resten clapes de neu que faran encara més còmode el fet d'anar perdent metres. (Enllaça amb l'ascensió al pic de Certascan.)

03:40 Arribem a una mena de pletiu, que deixarem a la nostra dreta, una miqueta allunyada, i continuarem baixant, ara deixant el riu a la nostra dreta i ara deixant-lo a l'esquerra.

03:50 Aviat arribem fins al llac de Certascan. És un llac força gran, ficat entre tot de cims. Hi poden quedar restes de gel fins a mitjans de juliol. Anem vorejant el llac, que ens queda sempre a la nostra esquerra. Començarem molt a prop del llac, però aviat pujarem uns metres i poc després tornarem a baixar a la seva vora per un camí de pedres.

04:00 De mica en mica ens anirem allunyant del llac, i el deixarem darrere nostre, mentre comencem a baixar per terreny pedregós. Al cap de ben poc d'iniciar la baixada ja trobem el refugi de Certascan.

Dades GPS

Horari	Descripció	E	N
00:00	Graus	355477,9	4725903,0
00:05	Pont	355590,5	4726037,1
00:10	Revolts	355614,3	4726712,0
00:15	Gir a l'est	355723,9	4727063,8
00:35	Pleta de Noarre	356115,3	4727291,8
00:45	Pont	356357,9	4727382,2
00:50	Noarre	356235,3	4727487,6
01:20	Bosc	357105,8	4728288,2
01:45	Forcat de Guerosso	357320,6	4728708,8
01:50	Creuem el riu	357346,9	4729020,8
02:00	Pleta de Guerosso	357596,7	4729089,4
02:15	Desguàs	357713,1	4729310,5
02:30	Pintades grogues	357988,0	4729302,8
02:40	Camí més planer	358028,7	4729600,3
02:50	Estany de Guerosso	358065,7	4729868,8
03:05	Turó	358391,3	4729890,1
03:10	Al costat Piquet Guerosso	358745,6	4729831,4
03:25	Coll de Certascan	359335,0	4729794,2
03:40	Pletiu	360579,4	4729875,7
03:50	Llac de Certascan	361034,6	4729697,1
04:00	Certascan	361399,4	4729540,5

ÍNDEX

Pròleg, per Almudena García	5
El nostre itinerari particular	7
INTRODUCCIÓ	9
El Parc Natural de l'Alt Pirineu	13
Com interpretar les descripcions dels itineraris	14
Èpoques per realitzar l'itinerari	14
El clima que trobem en l'itinerari	15
Més informació i actualitzacions	16
Definició de les etapes	16
· Escollir el punt d'inici	16
· Realitzar l'itinerari en menys de cinc jornades	17
· Realitzar l'itinerari en més de cinc jornades	18
· Fer l'itinerari amb nens	18
Equipament necessari	19
La Porta del Cel	20
· Controls	20
· Modalitats	20
· Reglament	21
Curiositats	21
· Noarre	21
· La Pica d'Estats	21
· Història de la vall Ferrera	22
· Gastronomia	22
· Contraban i comerç amb França	23
· Terra de bruixes	23
· Óssos	24
· Els Pallars, país dels raiers	24
· Correus	24
ETAPES	25
1. Tavascan – Graus	26
2. Graus – Certascan	30
3. Certascan – Pinet	35
4. Pinet – Vallferrera	43
5. Vallferrera – Tavascan	51
Annexos	61

REFUGIS	65
1. Graus	66
2. Certascan	69
3. Pinet	73
4. Vallferrera	78
5. Baborte	81
ASCENSIONS	85
1. Pic de Certascan (2.862 m)	86
2. Montcalm (3.077 m)	88
3. Pica d'Estats (3.143 m)	90
4. Pic de Sotllo (3.071 m)	93
5. Pic de Verdaguer (3.133 m)	95
6. Pic de Baborte (2.929 m)	96
Conclusions	99